Van boekhouder naar controller

* * De beschikbaarheid en het beheer van de * financiële middelen hebben van oudsher een grote en vaak zelfs doorslaggevende invloed gehad op zowel de opbouw en instandhouding als het functioneren van de krijgsmacht. Soms bleken de rampzaligste gevolgen te kunnen voortvloeien uit de harde stelregel „geen geld, geen Zwitsers" en als gevolg daarvan kan op historische gronden gevoeglijk worden gesproken van een ingewortelde vrees voor het ontstaan van vergelijkbare situaties.

Geen wonder derhalve dat men in de militaire organisatie gewend is de financiële verantwoordelijkheid hoogst ernstig te nemen en dat ook de commandanten daaraan zwaar plegen te tillen. De officier of onderofficier van de militaire administratie, wiens taak het is de lasten van de commandant in dezen te helpen verlichten, weet zich uit dien hoofde gewoonlijk dan ook verzekerd van een ruime mate van waardering en erkentelijkheid. Het is al evenmin verwonderlijk dat soortgelijke gevoelens die functionaris ook worden toegedragen door het overige personeel, dat in hem immers beschikt over een deskundig adviseur op de zo complexe gebieden van de financiële rechtspositieregelingen en de fiscale problematiek, om nog maar te zwijgen van de bereidwillige assistentie bij het opmaken en invullen van documenten en formulieren van de meest uiteenlopende aard. Kortom, de administratieve functionaris die zijn commandant ontlast van allerhande rompslomp en die de gespecialiseerde vraagbaak is voor iedereen, zou vrijwel zeker mogen rekenen op de hartelijkst denkbare bejegening. Maar in tegenstelling tot die verwachting blijft het applaus gewoonlijk uit.

De reden daarvan ligt voor de hand. Zijn functie houdt immers meer in dan het verlenen van alle gewenste medewerking om gehonoreerd te doen krijgen wat deze of gene het hem toekomende meent te zijn: aan de boekhouder is evenzeer opgedragen te zorgen dat de *rechtmatigheid* niet uit het oog wordt verloren, en dit formele controleaspect doet hem vaak op slag de sympathie verspelen die hij eerder verwierf.

In feite is deze weinig benijdenswaarde, tweeslachtige positie van nu eens „vriend" en dan weer „vijand" te zijn, het onvermijdelijke gevolg van de ontwikkeling in het militaire-administratiebegrip zoals die zich in de loop van de tijd reeds heeft voltrokken en nog gaande is. De commandant, die aanvankelijk nog heeft kunnen volstaan met een simpele registratie van zijn persoonlijke financiële handelingen, moest geleidelijk aan al meer en meer beseffen dat zich een hand over hand toenemende behoefte ging aftekenen aan *optimale beleidsinformatie,* die zijn administratie hem mitsdien zou moeten verschaffen. En de functionaris die deze administratie daartoe voerde, kon in dat ontwikkelingsproces die beleidsinformatie ook niet langer beperken tot de formele comptabele verantwoording, doch diende dat zelfs uit te breiden tot de materiële toetsing op *doelmatigheid.*
Daarmee gelijke tred houdende ging de „boekhoudersfunctie" van weleer in wezen uitgroeien tot de „controllersfunctie" zoals ook het moderne bedrijfsleven die kent: de expert voor kosteninformatie, kostenbeheersing, kosteneffectiviteit en, vooral, financiële planning.

Zoals gezegd, deze ontwikkeling is nog steeds in gang. Zij stelt ontegenzeglijk zeer hoge eisen, zowel aan het dienstvak der militaire administratie in zijn geheel als aan de daartoe behorende officieren en onderofficieren persoonlijk. De vorderingen welke op het gebied van de „administratieve techniek" nog steeds worden gemaakt, doen zeker niet verwachten dat die eisen in de toekomst zullen worden verlaagd.

Het spreekt wel vanzelf dat de relevante *opleidingen* tijdig tevoren zullen moeten worden afgestemd

op de in gang zijnde ontwikkelingen, om straks het personeel in staat te kunnen stellen aan die hoge eisen te voldoen. Nu bestaat daarover in de krijgsmacht zeker geen bezorgdheid: het peil van de huidige opleidingen voor het MA-personeel heeft reeds een gerenommeerde hoogte bereikt en het ligt ongetwijfeld in de rede te verwachten dat de competente leiding van de betrokken opleidingsinstituten beschikt over afdoende vermogen tot anticiperen op wat komen zal.

Overigens is het klimaat bepaald niet ongunstig; ook in de Militaire Spectator werd reeds ruime aandacht geschonken aan de ontwikkelingen welke de administratieve functie doen uitgroeien tot een essentieel instrument voor de besluitvorming op de hoogste beleidsniveaus (o.a. *Mil. Spect.* **143**(1974)(5)214).

Bovendien is ook de *externe opleiding* van de officieren der militaire administratie — i.c. die tot registeraccountant in de postdoctorale studie aan de universiteit van Amsterdam — voor een belangrijk deel op dat aspect gericht.

Elders in dit nummer wordt meer gedetailleerd aandacht geschonken aan de ontwikkelingen in de militaire administratie welke hiervoren meer summier werden geschetst. Ook wordt de schijnwerper gericht op de opleidingen, en wel omdat een halve eeuw geleden die opleidingen een krachtige impuls verkregen.

Met dat jubileum wensen wij de militaire administratie van harte geluk. Aan die gelukwensen voegen wij gaarne de hoop toe dat de ontwikkelingen metterdaad zodanig zullen verlopen dat het dienstvak te gelegener tijd het recht zal verwerven om het huidige embleem — waarin de *papyrusbloem* in wezen slechts de *administratieve vastlegging* symboliseert — te vervangen door een nieuw, waarin tot uitdrukking wordt gebracht dat de functie werkelijk is gegroeid van boekhouder naar controller.

